

МЕТОДИ ЗА ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Илия Бояджиев, Райчо Димитров

Демографската статистика изучава населението и неговите изменения в конкретни исторически условия на общественото развитие. Тя е отрасъл от социал-икономическата статистика и разглежда процесите на изменение на населението, т. е. демографските процеси като явления, обуславящи се от обществения строй. Разнородният характер на демографските процеси в различните обществени класи потвърждава това. Ние не бихме могли да разберем демографските процеси и правилно да схванем отразяващите се в тях тенденции, ако не разкрием същността и ролята на класите в обществото. Тъй като класовата структура на обществото и взаимоотношенията между класите се определят от начина на производството, то и демографските процеси се обуславят от обществения строй. Това не отрича необходимостта да се вземат под внимание и биологичните свойства на човека, но те сами по себе си не могат да служат като ключ за обяснение на демографските процеси.

За изучаване на демографските процеси демографската статистика си служи с разгърнатата система от показатели, които характеризират процесите в развитието на населението. Тази система от показатели може да се сведе до три основни раздела:

1. Численост, географско разпределение и състав на населението по класи (обществени групи) и занятие, възраст, пол, националност, културно равнище, семейно положение и др.
2. Естествено движение на населението или възпроизводство на населението — раждания, умирация, бракове и разводи.
3. Механично движение на населението или миграция, т. е. придвижване на хората от едно населено място на друго.

Първият раздел от показатели се получава по пътя на преброяванията. Но с тези показатели не се изчерпва въпросът за изучаване на населението, тъй като то се намира в процес на постоянно изменение и развитие. Докато преброяванията характеризират населението към определен момент от време, текущата статистика дава динамиката на демографските процеси, които характеризират изменението на населението.

Предмет на текущата статистика на населението са показателите и от трите раздела.

Един от най-важните показатели на демографската статистика е числеността на населението. Числеността на населението, неговото нарастване и изменение, е основен показател в демографската статистика и изходна точка за планиране на народното стопанство. Чрез него определяме трудовите ресурси. Данните за числеността на населението са необходими и при съставяне плана за промишленото и селскостопанско производство, строителството, транспорта, мероприятията, непосредствено насочени за обслужване на населението — училищното строителство, мрежата от учреждения за здравеопазване, комуналните предприятия, жилищното строителство, търговската мрежа и т. н.